

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Христо Петров Манолакев
от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”
по конкурса за академична длъжност „доцент”,
обявен от Сектор „Сравнително литературознание”
в Института за литература при БАН

Конкурсът за академичната длъжност „доцент” по професионалното направление 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия) е обявен от Сектор „Сравнително литературознание” в Института за литература при БАН. Обявата за конкурса е публикувана в ДВ бр. 68/02.08.2013 г., с. 38.

За участие в конкурса са представени материали от един кандидат – **д-р Йордан Димитров Люцканов**, гл. асистент в сектор „Сравнително литературознание” в Института за литература при БАН.

В конкурса той участва с труда „(По)мислимостта на друг(ия): ранното евразийство и българските му съседни. София: АИ „Проф. Марин Дринов”, 2012.

Темата на монографията е абсолютно различна в сравнение с докторската му дисертация, която се занимаваше с творчеството на Д. Мережковски, и която бе защитена, нека да припомним, през 2005 г. Към историята на ранното руско евразийство д-р Й. Люцканов достигна покрай заниманията си с руската емигрантска периодика в България. В тази нова в сравнение с предишните му научни интереси проблематика той навлезе с упоритост, ориентира се в нея за относително кратки срокове и скоро започна убедително да демонстрира присъщите за изследователската си нагласа контекстуализиране на фактите в многопосочни измерения, анализиране на литературните явления и през призмата на историята, философията, социологията. Добре илюстрира интердисциплинарната отвореност на неговата изследователска предразположеност статията му за сп. „Русская мысль”, включена в хабилитационния труд. Всеки, който се е занимавал с българското битие на руската емиграция от началото на 20-те години на ХХ в., неизбежно се е сблъсквал с необходимостта да представи няколкото броя на възобновеното в София авторитенто руско списание. Без преувеличение ще кажа, че едва при Й. Люцканов двете му „български” годишници намериха своя всеобхватен

проучвател. Същият задълбочен анализъм се открива и в останалите му статии, посветени на различни журналистически издания, включени в енциклопедическия „Речник на руската емигрантска периодика в България (1920-1943)”. С., 2012. Независимо дали става дума за отделен единичен лист или за излизало в продължение на няколко години издание, Й. Люцканов се е отнасяше с подобаваща сериозност към фактите. (Във връзка с това да добавя и изключително отговорната и добросъвестната му работа като научен редактор изобщо към всяка книга или сборник, подготвяни съвместно с колегите от направлението.) Именно в такъв контекст се е оформило и желанието му да се захване с изследването на ранното руско евразийство. Предлаганата монография, от тази гледна точка, се явява и своеобразно обобщение на един изминат научно-изследователски път.

Тази тема е една от актуалните за съвременната руска изследователска парадигма. Както е известно, като културфилософско движение, евразийството заявява себе си у нас почти веднага с установяването на руските емигранти тук след напускането на Русия в периода 1919-1920 г. За българската изследователска традиция неговите социално-исторически, интелектуални и духовно-философски основания повече или по-малко винаги са оставали странни и чужди. Би могло да се каже - дори и неразбрани. В цялост това предопределяше и общо взето описателния подход при изучаването му. С настоящия труд тази тема намери един от сериозните си български интерпретатори.

На първо място в изследването трябва да отбележим значимостта на интересно избрания ракурс за проблематизация – несрещането, незабелязването на Другия. Макар да възниква у нас, България и Балканите не са „тема” на евразийството. То не се интересува от тях. Но и самата „посрещаша” страна е твърде далеч от разбиранията на русите за динамиката на процесите в развитието на Европейската култура. Идеята за взаимното им различие и разминаване е структуриращ код на изследването. Авторът не се стреми просто да изложи историята на възникването на евразийството (етапи на развитие, представители, издания, взаимоотношения), такава е обичайната изследователска практика, подобни опити, както у нас, така и в чужбина, има не един и два. Той си е поставил далеч по-сериозна и отговорна задача - да отиде отвъд евристичната констативност с намерението да осмисли системата от възгледи на евразийците. Той е „вътре” в тях, овладял ги е. Онова, което привлича вниманието му, са различията в тези възгледи (Савицки – Трубецкой, Флоровски – Трубецкой и пр.), Стремехът му е да изясни основанията за тези различия. А това е сложна задача, предполагаща необходимостта от многопластова контекстуализация на явленията, от

задължителното им обглеждане и през онези иманентни (национално руски) сфери, формирали духовния и научния хоризонт на посочените автори, т.е. задължително познаване на интелектуалното им развитие в дълбочина. С тази обемна задача авторът се е справил. Реконструкцията, която неговият анализ предлага, е убедителна, той аргументирано е защитил значимостта на избора от него проблематизиращ ракурс. В демонстрираната способност да защити необходимостта от преакцентуване на познатото е един от ценните моменти на труда. Анализът е подплатен и със завидна библиографска плътност по въпроса, която разкрива задълбоченото познаване на изследвания въпрос в детайли.

Другият важен момент в идеята за несрещането е да се проследят измеренията ѝ в корпуса от български отзиви за произведенията на ранните евразийци. Лично за мене тази втора глава на хабилитационния труд е изключително ценна и приносна. Става дума за рецензии, появили се в различни български издания от самото начало на 20-те години на XX в. До момента те са били нееднократно използвани от изследователите, но като правило са привлечени най-често подборно. Сега за пръв път Люцканов обхваща този критически корпус в цялост, за да го обгледа и прочете като единен текст, в който са се отложили проекциите на глобалната среща с чуждата култура. Оригинално и находчиво той съпоставя критическата рецепция на евразийците с протичащата по същото време у нас рецепция на основополагащи текстове на Д. Мережковски („Вечните спътници”) и на О. Шпенглер („Залезът на Европа”). Именно този неочакван (и нетрадиционен) план на съполагане (обединяване) между различни по тематиката си книги убеждава за умението на автора да забелязва общи моменти между на пръв поглед непресичащи се явления. В изследването си той търси причините за разминаващите се български оценки, а през тях да достигне до онази наиндивидуална ментална плоскост, в която е поводът за българското не-докосване до евразийците. То е резултат от нашата различна философска чувствителност към такива водещи за тогавашната политическа и социална ситуация съотнасяния като „център и периферия” в динамиката на европейската култура, „големи и малки” култури и т.н., провокирали в крайна сметка импулса за възникването на евразийството. Ценното в интерпретацията на Люцканов е разкритата контекстуализация на фактите. Затова и един такъв извод, че тези отзиви са възможност и за българско самопознание, звучи убедително. Впрочем, третата глава на труда своеобразно го онагледява, но на нея няма да се спирам.

Макар че участва в конкурса само с разглеждания хабилитационен труд, в периода след защитата на докторската си дисертация Й. Люцканов разгръща своите изследователски интереси и в други тематични посоки, извън историята на руската емиграция в България и ранното руско евразийство. Става дума общо за една впечатляваща по обема си продукция от около 40 текста (статии и студии). Похвалното е, че една не малка част от тях са били представени като доклади на международни научни форуми в чужбина (Русия, Грузия, Армения, Германия) и публикувани покъсно в съответни издания от тези форуми. Тази продукция говори за една подчертана активност, особено от последните години, израз на изследователска убеденост и самочувствие да се заяви пред чуждата аудитория собствената научна позиция.

Последният момент, който трябва да отбележа, е работата на д-р Й. Люцканов по различни научни проекти. Да, той има подобаващ брой участия в тази важна дейност. Но аз искам да открия особено работата му по ръководения от него проект „Руската литературна класика днес: изпитанията/ предизвикателствата на месианизма и масовата култура”, той участва изключително активно в подготовката и провеждането на международната научна конференция в средата на м. май през тази година, която получи много висока оценка от всички участници. Той се справи блестящо, разкривайки умения и самочувствие да работи отговорно в екип и да ръководи проект.

Изтъкнатите важни моменти в научно-изследователската и в научно-организационната дейност на д-р Йордан Димитров Люцканов ми дава основание да предложа на Почитаемото Научно жури да гласува „положително” и да му присъди научното звание „доцент”.

07.12.2013 г.

Подпис:

Доц. д-р Христо Манолакев